

Juho Rinne

KUVITETUT KIRJEET

Kuvitusta pyhäkoulukirjeisiin

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tammikuu 2013

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika 19.1.2013	Tekijä/tekijät Juho Rinne
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Kuvitetut kirjeet – Kuvitusta pyhäkoulukirjeisiin		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 30	
Työelämäohjaaja Nuorisotyöohjaaja Satu Heinonen, Kalajoen rovastikunta		
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee kuvituksia, jotka tuli tehdä Kalajoen rovastikunnan kirje-pyhäkoulun käyttöön. Rovastikunta tilasi kuvat ja toimi opinnäytetyön hankkeistajana. Tavoitteet olivat seuraavat: tuli tehdä 27 kappaletta, joiden tuli perustua kirjeiden sisältöä vastaaviin raamatunkohtiin. Kuvien tuli olla A4-kokoisia, laadukkaita, värillisiä, humoristia ja yksityiskohtaisia. Niiden tuli sisältää alakouluikäisille sopivia tehtäviä. Isojen kuvien lisäksi tuli piirtää kirjeiden johdanto-osuuksiin liitettäviä pikkukuvia, joissa jokaisessa esiintyisi kuvituksissa seikkaileva päähahmopoika Make.</p> <p>Kuvien tekeminen alkoi marraskuussa 2011. Kuvat piirrettiin paperille käyttäen lyijykyniä, tusseja sekä puuvärejä. Lopullinen muokkaus tehtiin skannauksen jälkeen tietokoneella. Kuvat valmistuivat vuoden 2012 marraskuussa ja lähetettiin Kalajoen rovastikuntaan ja sen seurakuntiin. Kuvista annetun palautteen perusteella ne onnistuivat täyttämään odotukset vaadituilla osa-alueilla ollen täten menestys. Suurin kritiikki kuvia kohtaan tuli tavanomaisuudesta poikkeavasta enkelitulkinnasta.</p>		
Asiasana Kirjepyhäkoulu, kristinusko, kuvitus, piirustus, pyhäkoulu		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date 19.1.2013	Author Juho Rinne
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Illustrated Letters – Illustrations to Sunday School letters		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 30	
Supervisor Youth worker Satu Heinonen, Kalajoki deanery		
<p>This final thesis was about creating illustrations for Sunday School letters. The Pictures were ordered by Kalajoki deanery. The Objective was to draw 27 pieces of pictures with A Biblical subject based on the letters. The pictures had to be of A4-size, full coloured and humorous with rich details and high quality. The pictures also had to include games and brain teasers applicable for children age of 7-12 years. There also had to be a few small pictures, representing Make, the protagonist of the letters. These pictures were placed on the introduction part of the letters. The making of these pictures started in November 2011. The pictures were drawn on paper by using pencils, marker pens and coloured pencils. The final editing by computer took place after the pictures were scanned. All the pictures were completed in November 2012 and were sent to Kalajoki deanery and the parishes belonging to it. According to the feedback, the pictures met the requirements and thus were successful. Most of the critic was about an unconventional interpretation of an angel.</p>		
Key words Christianity, drawing, illustration, Sunday school letter, Sunday school		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PYHÄKOULU	2
2.1 Mitä on pyhäkoulu?	2
2.2 Pyhäkoulun raamatulliset perusteet.....	2
2.3 Pyhäkoulun historia maailmalla	3
2.4 Pyhäkoulun historia Suomessa	4
2.5 Pyhäkoulun erilaisia muotoja.....	5
2.6 Pyhäkoulun sisältö ja opetusmenetelmät	6
2.7 Ohjaajat, vanhemmat ja pyhäkoulukummit ja -ystävät.....	8
3 KUVA JA KASVATUS	9
3.1 Kuvat tiedon välittäjinä	9
3.2 Valmiin kuvan analysointi ja tulkinta	10
3.3 Mitä on kuvataidekasvatus?	11
4 KUVITETUT KIRJEET	13
4.1 Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkoulu.....	13
4.2 Miten päädyin tähän mukaan?.....	14
4.3 Kehittämistehtävät	15
4.4 Näin syntyi kirjepyhäkoulukuvat.....	15
4.4.1 Työvälineet ja taustatiedon hankinta	16
4.4.2 Luonnokset.....	16
4.4.3 Tehtävät	17
4.4.4 Piirrosvaihe	18
4.4.5 Sähköinen muokkaus.....	19
4.4.6 Make-kuvat	20
4.4.7 Kuvien taiteellinen tyyli ja huumori.....	22
5 KUVITUSTEN ARVIOINTI	23
6 POHDINTA	27
6.1 Omat ajatukset	27
6.2 Loppusanat.....	29
7 LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja ihminen loi kuvan omakseen. Kuvaamaan häntä itseään, hänen luontoaan ja olemustansa ja säilömään ihmiskunnan muistin tiettömien aikojen taakse. Kuviin voi sisältyä suuria salaisuuksia ja mielikuvitusta kiihottavia elementtejä. Ne kertovat enemmän kuin tuhat sanaa välittäen tunteita ja ilmapiiriä. Opinnäyteyöni aihe on luoda juuri kuvaa, tehdä kuvitusta pyhäkoulukirjeisiin, tukemaan Raamatun kertomusten tekstejä. Aihe opinnäyteyöhöni sai alkunsa Kalajoen rovastikunnan tarpeesta saada kuvituksia kirjepyhäkoulunsa käyttöön. Eräiden sattumusten kautta minä, joka olen pienestä pitäen rakastanut piirtämistä, päädyin suureksi ilokseni tekemään nämä kuvat Kalajoen rovastikunnan hankkeistamana. Kuvien tuli olla laadukkaita, yksityiskohtaisia ja humoristisia. Niiden tuli olla myös väritettyjä ja sisältää lukijoilleen aivopähkinän omaisia, monenlaisia tehtäviä. Edempänä kerron tästä kaikesta tarkemmin. Kerron, miten päädyin kirjepyhäkoulun suunnitteluun mukaan sekä tavoitteista, jotka minulle asetettiin. Kerron myös, miten kirjekuvat käytännössä syntyivät ja miten lopulta onnistuin täyttämään odotukset. Teoriaosassa käsittelen pyhäkoulua sekä kuvan ja taiteen merkitystä ihmiskunnan keskuudessa esimerkiksi kasvatuksen lähtökohtana. Tärkeimpiä lähteitani pyhäkouluosuuteen olivat Anita Ahtiaisen *Maja – pyhäkouluohjaajan peruskurssi* ja Pirjo-Liisa Wennermarkin toimittama *Pyhäkoulutyön käsikirja*. Kuvaosuuteen taas Anna-Christina Forsmanin ja Liisa Pirosen *Kuvien kirja – Kuvaopetuksen käsikirja perusopetukseen* sekä Annantalon taidekeskuksen *Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin*.

2 PYHÄKOULU

Tässä luvussa käsittelen pyhäkoulua. Kerron, mitä pyhäkoulu on ja mitkä ovat sen raamatulliset perusteet. Kerron myös pyhäkoulun historiasta niin maailmalla kuin Suomessakin sekä luotaan pyhäkoulun eri muotoja ja opetusmenetelmiä. Lopuksi kerron pyhäkoulun kummeista ja ystäivistä.

2.1 Mitä on pyhäkoulu?

Pyhäkoulu on kansainvälinen, monen kristillisen kirkon piirissä toimiva työmuoto, mutta keskityn kertomaan siitä nimenomaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon näkökulmasta (Ahtiainen 2011, 50). Pyhäkoulu, jota kutsutaan myös nimellä lasten kirkko, on seurakuntien toimesta järjestettävää lasten kristillistä kasvatus- ta tukevaa toimintaa, joka on kuin yhdistelmä kerhotoimintaa ja jumalanpalvelusta (Pyhäkoulu 2013). Pyhäkoulusta saadaan samaa hengellistä ravintoa kuin tavallisista jumalanpalveluksista, mutta lapsille sopivilla metodeilla. Käytännössä tämä tarkoittaa lapsen osallistumista uskonnon harjoittamiseen esimerkiksi leikin, laulun ja muiden hänen kehitykselleen sopivien tapojen kautta. Pyhäkoulussa lasta opetetaan tuntemaan kristinuskon perusasioita. Näihin kuuluvat esimerkiksi Jumala ja mitä Hän on itsestään Raamatussa ilmoittanut. Tärkeää on saada lapset sisäistämään ja kokemaan Jumalan ehdoton rakkaus ja armo. (Ahtiainen 2011, 339.) Pyhäkoulu pyrkii tehtävässään myös tukemaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja kasvua (Ahtiainen 2011, 16) ja sitä käyvät pienet ja kouluikäiset lapset (Pyhäkoulu 2013).

2.2 Pyhäkoulun raamatulliset perusteet

Pyhäkoulu, kuten moni muukin kirkon toiminta, on osa kirkon kasteopetusta (Pyhäkoulu 2013). Kaikki kirkon toiminta on saanut alkunsa Jeesuksen lähetyskäskyn (*”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso.*

Minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” Matt. 28:18-21) pohjalta, evankeliumin levittämiseksi, pyhäkoulun tapauksessa lapsille. Raamatussa ei kuitenkaan puhuta mitään pyhäkoulusta (Pyhäkoulun opettajan käsikirja 1983, 12) mutta perusteet lasten huomioimiselle löytyy. Itse asiassa lapsi on hyvin keskeisessä roolissa kristinuskossa. Raamatussa Markuksen evankeliumissa (Mark. 10:13-16) Jeesus asetti lapsen uskonelämän keskiöön, sillä Taivasten valtakuntaan ei pääse, mikäli sitä ei ota vastaan kuin lapsi. Lukuun ottamatta kristinuskon alkuaikoja lapsikeskeisyys on päässyt aika ajoin unohtumaan kristityiltä, sillä lapsia ei ole osattu pitää samaan malliin kristittyinä kuin aikuisia. Tästä kielii muun muassa, että lapsilta on ehtoollinen kielletty. (Ahtiainen 2011, 19.)

2.3 Pyhäkoulun historia maailmalla

Pyhäkoulu on vanhimpia työmuotoja, joilla seurakunnat ovat tukeneet perheitä lasten kristillisessä kasvatuksessa. Sitä ennen se on ollut vanhempien tehtävä ja toteutettu kotona. Alkukirkon opetus liittyi vahvasti jumalanpalvelukseen ja oli tarkoitettu niin aikuisille kuin lapsillekin. Pyhäkoulun juuret kaivautuvat 1500-luvun katoliseen Roomaan ja Englantiin. Piispat antoivat määräyksiä, joiden mukaan lapsia tuli koota sunnuntaisin opetettavaksi. Myös uskonpuhdistuksen päämies Martti Luther hengenheimolaisineen pitivät lasten opettamista hyvin tärkeänä myös kotioloissa. Uskonpuhdistuksen aikaan Saksassa pidettiin lapsille suunnattuja jumalanpalveluksia ja myöhemmin lasten opetusta korostettiin entisestään. (Taipale 1966, 5.)

Varsinaisen pyhäkoulun syntymää on kuitenkin Englanti ja syntyvuosisata 1700-luvun loppu. Aikakauden tilanteella on suora vaikutus pyhäkoulun syntyyn: teollistumisen myötä yhteiskunnassa alkoi viritä ongelmia, jotka koskivat myös lapsia. Pyhäkoulun alkuunpanija oli sanomalehtimies ja kirjanpainaja Robert Raikes (1735-1811). Hänen kotikaupunkinsa Cloucesterin lasten tilanne oli surkea. Lapset tekivät pitkiä työpäiviä tehtaissa, tulivat köyhistä perheistä ja viettivät vapaa-aikansa arveluttavissa merkeissä. Kun Raikes etsi syytä nuorten käyttäytymiseen, hänelle valkeni kasvatuksen tuovan parannuksen rangaistusten sijaan. Täten Raikesin toimesta syntyi ensimmäinen pyhäkoulu vuonna 1781 ja vuonna 1783 hän kirjoitti toiminnasta Gloucester Journal-lehdessään. Pian sanomalehtien myötä

pyhäkoulutyö alkoi vallata alaa nopeasti ja alkoi levitä halki koko kristikunnan. Juuri pyhäkoulun ansiosta evankeliumi saavutti lapset. (Taipale 1966, 6-7.)

2.4 Pyhäkoulun historia Suomessa

Suomessa pyhäkoulu syntyi ja kehittyi pitkään miltei täysin erillään Englannin vastaavasta. Suomen pyhäkoulun perustamisajankohtaa saati itse perustajaa ei periaatteessa ole. Vuoden 1571 kirkkojärjestyksessä vanhempia velvoitettiin antamaan lapsilleen opetusta hengellisissä asioissa, mutta usean osalta tämä pysähtyi esimerkiksi lukutaidottomuuteen. Pyhäkoulun kehitys alkoi 1700-luvulla yleistyneiden rippikoulujen myötä, kun ongelmaksi nousi lukutaidottomuus rippikoululaisissa. Ratkaisuja oli kaksi: lukkarin koulu ja kinkerit sekä jo 1600-luvulla Gezelius-piispojen esittämä malli. Sen mukaan lasten opetusta pidettäisiin sunnuntaisin opettajinaan lukutaitoiset maallikot. 1800-luvun alkupuolella piispat panostivat pyhäkouluun entistäkin enemmän lähettämällä seurakuntiin pyhäkouluja käsitteleviä kiertokirjeitä tarkoituksenaan johdattaa lapsia oikeanlaiseen pyhäpäivän viettoon mutta etenkin oppimaan heitä lukemaan ennen rippikouluja. Oppikirjana käytettiin tuolloin sisällöltään kristillistä aapista, jolloin lukemisen ohessa opittiin myös hengellisyyttä. 1830-luvulla pyhäkoulu levisi herätysliikkeiden kuten herännäisyyden ja rukoilevaisuuden ansiosta. Pyhäkoulu alkoi kehittyä etenkin 1850-luvun jälkeen. Pyhäkoulun hengellistä puolta alettiin korostaa. Pyhäpäivästä ei haluttu tehdä uutta arkipäivää, joka kuluisi opiskelun merkeissä, vaan annettiin mahdollisuus ”vapaamman sanan harjoittamiselle”. Suuresti pyhäkoulun luonteeseen vaikutti myös 1800-luvun puolessa välissä Suomessa päätänsä nostava kansansivistys- ja koulutustoiminta. (Pyhäkoulun opettajan käsikirja 1983, 22-23.)

Suomessa pyhäkoulutyön kattojärjestö on Seurakuntien lapsityön keskus. 1880-luvulla Suomeen levisi englantilais-amerikkalaista alkuperää oleva herätysliike Sisälähetys, joka arvosteli voimakkaasti aapis-katekismus-pyhäkoulumuotoa. Sisälähetys alkoi pitää omaa pyhäkouluun, jonka myötä virisi keskustelu pyhäkoulun luonteesta ja tehtävästä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piirissä. Näinpä Suomen Ev.-lut. Pyhäkouluyhdistys perustettiin vuonna 1888. (Pyhäkoulun opettajan käsikirja 1983, 24.) SPY:n tehtävä oli tuottaa materiaaleja pyhäkouluun sekä koulutusta pyhäkouluopettajille sekä edistää lasten opettamista kristillisessä us-

kossa ja tiedossa. Vuonna 1921 SPY:n rooli muuttui eduskunnan hyväksyessä lain oppivelvollisuudesta. Nyt pyhäkouluissa pystyttiin panostamaan enemmän harrastukseen. Sodan jälkeen pyhäkoulu monipuolistui muun muassa opetusmenetelmien ja välineiden osalta. Syntyi esimerkiksi raamattu-, maastolaatikko ja piirustuspyhäkouluja ja järjestettiin leirejä ja retkiä. Pyhäkoululaiset jaettiin ikäryhmien mukaan. Vuonna 1991 Pyhäkouluyhdistyksen nimi vaihdettiin Suomen evankelis-luterilaisten Seurakuntien Lapsityön Keskukseksi, koska entinen nimi ei enää vastannut vuosien saatossa laajentunutta toimintaa. (Seurakuntien Lapsityön Keskuksen historia 2013.)

2.5 Pyhäkoulun erilaisia muotoja

Peruspyhäkoulu on pyhäkoulutoiminnan tavallisin muoto, jota järjestetään viikoittain sunnuntaisin jumalanpalveluksen yhteydessä (Haastettu kirkko 2012, 142-143). Se on saanut rinnalleen myös muita muotoja kuten arki-, kaakao-, periodi- ja perhepyhäkoulut (Pyhäkoulu 2013). Kuitenkin siihen, missä muodossa pyhäkoulu voidaan pitää, on rajana vain mielikuvitus. Kaikki lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävä toiminta voidaan muuttaa pyhäkouluun. Näistä esimerkkeinä ovat esimerkiksi kuvataide-, musiikki-, liikunta-, teatteri-, seikkailu- ja luontopyhäkoulut. Pyhäkoulun voi siis sijoittaa miltei mihin vain harrastukseen. (Ah-tainen 2011, 262.)

Kirjepyhäkoulu on yksi pyhäkoulun muodoista ja se, minkälaiseksi se muodostuu, on kiinni siitä järjestävästä seurakunnasta. Kirjepyhäkoulut ovat yleisiä ja yleensä kuvaukset löytyvät niitä järjestävien seurakuntien nettisivuilta. Koska perusidea on kaikilla kirjepyhäkouluilla sama, kerron Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkouluun pohjalta mitä se on käytännössä. Pääpiirteenä on kirjeiden lähettäminen kirjepyhäkoulutoimintaan osallistuneille lapsiperheille. Monessa seurakunnassa kirjeet lähetetään koteihin kerran kuussa, Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkouluun tapauksessa kuukauden puolivälissä. Kirjeiden sisältämä materiaali on paljolti seurakunnasta kiinni. Yleisesti sisältö saattaa koostua esimerkiksi Seurakuntien Lapsityön Keskus Ry:n julkaisemasta Lasten pyhäkoulu-lehdestä. Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkouluun tapauksessa sisällä on kahdeksansivuinen lehtiö (kaksi A4-paperia sisäkkäin), joka sisältää tarinan, piirtämäni kuvan tehtävineen sekä

vanhemmille suunnatun tiedotteen. Luonnollisesti lukemista edellyttävät pyhäkoulukirjeet ovat suunnattu yleensä lapsille, jotka osaavat jo lukea. Tärkeää kuitenkin olisi, jos perheet voisivat yhteistuumin paneutua kirjeiden sanomaan.

2.6 Pyhäkoulun sisältö ja opetusmenetelmät

Tavanomainen pyhäkoulukerta alkaa vastaanottamisella, jossa pyhäkoulunohjaaja tervehtii henkilökohtaisesti lasta saattajineen. Kun kaikki ovat saapuneet paikalle, seuraa vielä nimenhuuto ennen aloitusta. Aloitus pitää sisällään tutustumisleikkijä ja esimerkiksi alttarin kynttilöiden sytyttämisen. Tätä seuraa laulaminen sekä rukous. Jokaisella pyhäkoulukerralla on oma teemansa. Se tulee ilmi seuraavassa osiossa, joka on Raamatun kertomuksen läpikäynti. Kertomus työstetään toiminnallisessa osiossa, jonka toteutuksen muoto on täysin ohjaajan päätettävissä. Tämän jälkeen voi olla pieni välipala ja leikki ennen pyhäkoulukerran päättämistä. Päättämiseen voi sisältyä esimerkiksi se, että lapset saavat itselleen tarran jokaisesta käyntikerrasta. Lopuksi kokoonnutaan vielä alttarin ääreen lausumaan Herran siunaus, laulamaan loppulaulu tai jokin muu vastaava. (Ahtiainen 2011, 342-343.)

Pyhäkoulussa on mahdollista käyttää hyvin kattavaa valikoimaa erilaisia opetusmenetelmiä ja tässä luvussa esittelen niistä muutamia. Yksi näistä on taiteen tekeminen ja kerron siitä ensiksi opinnäytetyöni kuvitus-teeman tähden. Taiteen tekeminen on oiva väline pyhän kokemiseen. Pyhäkoulun taide voi olla esimerkiksi piirtämistä, valmiiden kuvien värittämistä, askartelua tai vaikka musiikkia ja tanssia. Lapsen omalle ilmaisulle ja luovuudelle on tärkeää antaa tilaa. Aiheina toimivat yleensä luonnollisesti hengelliset teemat kuten Raamatun kertomukset ja juhlapyhät. (Ahtiainen 2011, 216.) Myös valmiit kuvat ovat oiva väline opetuksessa. Kuvan vahvuuksia ovat etenkin konkreettisuus ja havainnollistaminen. Se toimii mainosti keskustelun virikkeenä sekä saa lapset keskittymään. Pyhäkoulussa käytettävät kuvat ovat yleensä raamattuaiheisia, ihmisiä kuvaavia, luontoa ja työtä/tekniikkaa esittäviä. Raamattuaiheiset kuvat havainnollistavat tehokkaasti Raamatun ajan historiaa kuten ihmisiä, vaatteita, esineistöä, rakennuksia ja niin edelleen. Ihmiskuvat opettavat lapselle Jumalasta luojana sekä auttavat ymmärtämään jokaisen ihmisen olevan erilainen ja arvokas sellaisenaan. Myös luontokuvat kertovat Jumalan olevan Luoja sekä elämän ylläpitäjä. Luontokuvat laukaise-

vat helposti luontoon liittyviä muistoja ja tunnelmia. Työtä ja tekniikkaa käsittelevät kuvat voivat nopeasti ajateltuna kuulostaa oudoilta pyhäkouluympäristöön. Niistä lapsi voi kuitenkin oppia jokaisen olevan ainutlaatuinen ja hyvä jossain ja että Jumalalla on jokaiselle tehtävä ja paikka maailmassa. (Alopaeus-Karhunen 1990, 54-57.)

Toisena esimerkkinä opetusmenetelmistä ovat kertomukset, avoin keskustelu ja avoimet kysymykset. Näiden avulla lapsi herätetään pohtimaan ja peilaamaan ajatuksiaan omiin kokemuksiinsa, jolloin oppimista tapahtuu. Tällaisen pohdinnan kautta lapsi pääsee kartoittamaan itse itseään: oppimaan vahvuuksistaan, asioista, joita ei vielä osaa tai ymmärrä sekä löytämään motivaatiota tekemiseen. Tämä kuitenkin edellyttää ohjaajalta taitoa osata kysyä pohtimaan herättäviä kysymyksiä. Samaa opetusmenetelmää Jeesuskin käytti puhuessaan opetuslapsille. (Ahtiainen 2011, 213-214.) Pyhäkoulun opetusmenetelmien ei kuitenkaan tarvitse rajoittua tutun pyhäkoulupaikan seinien sisälle. Voidaan tehdä pieniä opintoretkiä eikä niiden tarvitse suuntautua kaukasiin kohteisiin lasten mielenkiinnon ylläpitämiseksi. Mielenkiinto lasten mielissä herätetään jo etukäteiskeskustelussa paikan mahdollisuuksista. Ohjaajan on muistettava näillä retkillä turvallisuusseikat sekä pidettävä huoli, että lapsilla on jotain kiinnostavaa tekemistä kohteessa. (Ahtiainen 2011, 213-214.)

Kaikista tärkein opetusmenetelmä on kuitenkin leikki, jolle pyhäkoulussa tulee ehdottomasti olla tilaa. Leikkiminen on lapselle viihtyisää, hauskaa ja välttämätöntä, koska se sisältää monia tärkeitä ulottuvuuksia tämän kehityksen kannalta. Vaikka leikki ei pyrikään työn tapaan tavoitteisiin, oppii lapsi sen kautta monia asioita tiedostamattaan itsestään sekä ympäristöstään. Leikki opettaa lapselle tunteiden käsittelyä ja niiden ilmaisua hänelle luonnollisella tavalla, tukee itseluottamusta sekä kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa. Pyhäkoulussa voidaan käyttää hyvin monenlaisia leikin muotoja. Näitä ovat esimerkiksi kerrontaan eläytyminen, dramatisointi ja roolileikit, joiden avulla lapset saadaan mukaan kertomuksen maailmaan pelkkää puhetta kiinnostavammalla tavalla. Myös laululeikit ja perinteiset lastenleikit kuuluvat vahvasti pyhäkouluun. (Luukkonen 1990, 60.)

2.7 Ohjaajat, vanhemmat ja pyhäkoulukummit ja -ystävät

Lapsen kristillinen kasvatus on parasta silloin kun siihen osallistuu yhteistyössä monta tahoa. Seurakunnissa pyhäkoulutyöstä voivat vastata pyhäkoulusihteeri, lapsityönohjaaja, vastaava lastenohjaaja tai pappi. (Ahtiainen 2011, 23-35.) Suomessa pyhäkouluohjaajaksi voi kuitenkin hakea kuka tahansa vapaaehtoinen rippikoulun käynyt, jolla on aikaa ja kiinnostusta seurakunnan toimintaan. Ohjaajina voi toimia monen ikäisiä ja elämäntilanteessa olevia ihmisiä kuten esimerkiksi nuoria, isiä ja äitejä sekä mummoja ja pappoja. Yleensä ohjaajaksi lähtevät ovat kiinnostuneita lapsien kanssa työskentelystä, evankeliumin ja muun kristillisen perinteen levittämisestä uusille sukupolville sekä itse Raamatusta. Pyhäkouluohjaajaksi sopivan henkilön henkisiä tuntomerkkejä ovat edellä mainittujen lisäksi muun muassa yhteistyökykyisyys, aitous ihmisenä, hyvät puhe- sekä kuuntelutaidot, innostavuus sekä ymmärrys lapsia kohtaan. Pyhäkouluohjaajaksi taas ei sovi henkilö, joka on esimerkiksi uskonnollinen kiihkoilija, myöhästelijä tai mieleltään häiriintynyt. Ohjaajaksi pääseminen edellyttää koulutusta, jota pyhäkoulusihteeri pitää. (Wennermark 1990, 6-11.)

Parhaimmassa tapauksessa lapsen kristillinen kasvatus muodostuu vanhempien ja seurakunnan yhteiseksi tehtäväksi (Ahtiainen 2011, 218). Esimerkiksi vanhemmat voivat halutessaan antaa tukensa pyhäkoulutyölle ryhtymällä esimerkiksi pyhäkoulukummeiksi tai -ystäviksi. Pyhäkoulukummeilla ja -ystävillä on monenlaista tehtävää, joka on suurimmaksi osaksi vapaaehtoista. He pitävät yllä tietoutta pyhäkoulun olemassaolosta ja tarkoituksesta sekä ovat perillä pyhäkoulutoiminnan tapahtumista. Kummit voivat myös antaa materiaalista tukea sekä itse ottaa osaa pyhäkoulutoimintaan. Jos edellä mainittu ei kuitenkaan kiinnosta, sitoo heitä vähintään rukoileminen pyhäkoulutoiminnan puolesta. Kummiksi voi ryhtyä myös valtakunnallisella tasolla liittymällä Suomen Pyhäkoulun Ystävät ry:n jäseneksi, joka toimii yhteistyössä Seurakuntien Lapsityön Keskus ry:n kanssa. SPY auttaa parantamaan niiden seurakuntien tilannetta, joissa pyhäkoulutoiminta on hiipunut. (Ahtiainen 2011, 366-367.)

3 KUVA JA KASVATUS

Tässä luvussa kerron kuvan merkityksestä tiedonvälittäjänä. Kerron myös kuinka kuvaa voidaan tarkastella, analysoida ja tulkita. Lopuksi käsittelen taiteen tekemisen kasvatuksellisia аспекteja.

3.1 Kuvat tiedon välittäjinä

Kuva-teema koskee erittäin vahvasti opinnäytetyötäni, joten näissä luvuissa kerron kuvan merkityksistä muun muassa kasvatuksen välineenä. Kuvat ja ihmisyydet ovat kulkeneet käsi kädessä aikojen alusta asti ja näin tallentaneet aikojen saatossa monia historian käännteitä ja tapahtumia. Kuvien tekeminen ja käyttö edelsivät kirjoitustaitoa (Forsman & Piironen 2008, 29). Vanhimpia ihmisen tekemiä taideteoksia ovat luolamaalaukset sekä muinaiset veistokset. Näinä aikoina kuvat ovat olleet suuressa roolissa uskonnollisessa toiminnassa ja niillä on voitu merkitä esimerkiksi pyhiä paikkoja. Elämme nykyään maailmassa, joka pursuaa erilaista kuvallista ainesta enemmän kuin koskaan ennen. Sitä on kaikkialla siellä mihin ihminen on koskenut. Historian saatossa kuva on saanut lukuisia erilaisia muotoja ja tapoja tulla esille. Muinaisista luolamaalauksista on huima harppaus tämän päivän virtuaalisen kuvan maailmoihin. Yksi asia kuitenkin on ja on ollut kaikille kuville yhteistä kautta maailman sivun: ne pyrkivät jotenkin koskettamaan katsojaansa. (Forsman & Piironen 2008, 52-53.)

Kuvat ovat kautta aikain tuoneet näkyväksi monen taitelijan tunnetiloja, ajatuksia maailmasta tai fiktiivisiä mielikuvituksen tuotteita. Taiteilijalla on laaja mahdollisuus päästä leikkimään ajatuksilla ja asioilla sekä kyky tuoda ne näkyviksi teoksissaan. Nykyään taitelijan on mahdollista toteuttaa itseään entistä laajemmin kuin ennen. Esimerkiksi nykytaide antaa laajoja vapauksia itse taiteen tekemiselle kuin sen tulkinnallekin. (Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin 2012, 7.) Jotain tiettyä sanomaa tai viestiä välittävissä kuvissa (esimerkiksi mainoskuvat) on kuitenkin tärkeää, ettei täysin vapaalle tulkinnalle anneta liikaa sijaa. Jos taiteilija pyrkii siihen, että hänen teoksensa ymmärretään vain tietyllä tavalla, hän tarvitsee tekstin kuvansa tueksi. Tämä pätee myös opinnäytetyökseni teke-

miini kirjepyhäkoulukuviin, joiden tukena toimivat Raamatun tekstit. Kuva ja sanat käyvät käsi kädessä: sanoja tarvitaan kuvan tueksi kuvan analysoimiseen ja tulkitsemiseen. Samoin myös kirjailija voi asettaa kuvan tekstinsä tueksi. Suuri ero kuvien ja tekstien välillä on siinä, että kuvissa voidaan yhtä aikaa tarkastella kokonaisuutta sekä yksityiskohtia. (Forsman & Piironen 2008, 30-31.)

3.2 Valmiin kuvan analysointi ja tulkinta

Kaikki meistä ovat katselleet kuvia. Joskus olemme saattaneet pelkän nopean vilkaisun sijasta syventyä tutkimaan ja pohtimaan sen syvempiä ulottuvuuksia. Tätä sanotaan kuvan analysoinniksi ja analysoinnista seuraa aina tulkinta. Toki tulkinta seuraa jo nopeasta vilkaisustakin mutta syventyminen kuvan maailmaan antaa paljon enemmän. Analysointi- ja tulkintakykyä voi myös kehittää tietoisesti. Se, mitä katsoja tuntee ja kokee kuvaa tarkastellessaan, on hänestä itsestään kiinni. Tulkintoihin vaikuttavat esimerkiksi tarkastelijan kulttuuri- sekä kokemustausta. Kuvaa tarkastellessa ensin huomataan juuri itselle tutut asiat ja niistä tulee merkityksellisiä etenkin, jos ne liittyvät jotenkin katsojan elämään. Esimerkiksi videopeli-aiheinen kuva koskettaa pelaajia enemmän kuin niitä, jotka eivät pelaa. Lapsuutensa maalla eläneen mieleen taas saattaa nousta muistoja maalaismaisemaa esittävistä maalauksesta. (Forsman & Piironen 2008, 29-30.) Kuvien tarkasteluun kannattaa varata aikaa eikä tietoja taiteilijasta tai kuvan aiheesta ei tarvitse välttämättä olla. Analyysissa voidaan kuitenkin myös pohtia taiteilijaa teoksen takana sillä kaikki kuvat ovat aina aikansa lapsia ja näin kertovat myös ajasta ja kulttuurista, jossa ne ovat syntyneet. Analyysia voidaan helpottaa pohtimaan rohkaisevilla kysymyksillä, jotka voivat olla seuraavanlaisia tai käsitellä seuraavia asioita:

- Sisältö – mitä kuva esittää?
- Henkilökohtaiset miellelyhtymät – minkälaisia ajatuksia kuva herättää tarkastelijassa? Mikä kohta mietityttää?
- Värit – mitä värejä tarkastelija teoksesta löytää?
- Sommittelu – onko kuva tasapainossa?
- Symbolit – mitä symboleja tai vertauskuvia kuvassa voi nähdä?
- Tunnelma – millainen tunnelma kuvassa on?
- Materiaali – mitä materiaalia ja tekniikkaa kuvan tekemisessä on käytetty?
- Kuka on kuvan tekijä?

- Milloin ja millaisissa olosuhteissa kuva syntyi?
- Mitä taiteilija halusi kuvan kautta kertoa?
- Minkälaisia arvoja kuva edustaa?

(Forman & Piironen 2008, 31; Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin 2012, 8.)

3.3 Mitä on kuvataidekasvatus?

Opinnäytetyökseni tekemäni kirjepyhäkoulukuvat ovat mitä suurimmassa määrin tarkasteltavia kuvia mutta osassa niiden tehtävissä lapset pääsevät myös itse hyödyntämään taiteellisia lahjojaan. Siksi katsonkin tärkeäksi kertoa myös kuvataidekasvatuksesta. Kuvataidekasvatus on nimensä mukaisesti kasvatusta kuvataiteen keinoin. Moni ei tule ajatelleeksi kuinka paljon alitajuisia toimintoja esimerkiksi piirtämiseen kuuluu ja mitä lopputulos voi kertoa tekijästään. Kuvataiteen parissa leikillisuus sekä syvällisempi yhteys taiteeseen vuorottelevat ja johdattavat lapsen oppimaan leikin kautta. (Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin 2012, 7.) Koska kuvallinen toiminta voi olla oikein toteutettuna hyvinkin kokonaisvaltaista, voi lapsi taidetta tehdessään oppia paljon uutta itsestään omien tunteidensa, havaintojensa, arvostustensa, tietojensa sekä taitojensa kautta. Parhaimmillaan se voi antaa lapselle tilaisuuksia kokea eri asioita aisteillaan, toimia omien lähtökohtiensa pohjalta sekä kuunnella omaa itseään. Koska monet ominaisuudet ja asiat ihmisessä odottavat tilaisuuttaan kasvaa ja kehittyä, tällöin kuvataidetoiminta saattaa antaa näille kasvunkohdille perustan ja lähtölaukauksen. (Hakkola, Laitinen & Ovaska-Airasmaa 1991, 3.)

Kuvataidekasvatuksen tulee olla kuitenkin ehdottomasti ohjattua – vieläpä hyvin ohjattua, jotta siitä saisi irti kaiken tarvittavan. Kuvataidetta opettava aikuinen on tärkeässä asemassa kaiken edellä mainitun kannalta. Hänen tulee osata yhdistellä oikein kokonaisuuksia kuten välineet, toimintatavat, työskentelyn järjestäminen ja niin edelleen. Kun nämä asiat ovat kunnossa ja tasapainossa, lapsilla on mahdollisuus päästä kehittymään taiteellisesti sekä sitä kautta ihmisinä. (Hakkola ym. 1991, 3.) Missä kuvataidekasvatukseen voi sitten törmätä? Hyvin arkinen esimerkki on koulujen kuvaamataidontunnit. Opetuksen ei ole kuitenkaan pakko

rajoittua ainoastaan koulumaailmaan, sillä sitä voidaan harjoittaa myös perheiden sisällä ja vieläpä koko perheen voimin. Taiteen tekeminen voi olla tällä tavoin rikastuttaa perheen arkea, antaa yhteisen mielenkiinnon kohteen ja vahvistaa sosiaalista kanssakäymistä. (Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin kohteihin 2012, 7.) On kuitenkin erityisen tärkeää, että lapsen vanhemmat osoittavat myös mielenkiintoa tekemiseen, joka edesauttaa lapsen motivaatiota taiteen tekemisen suhteen (Hakkola ym. 1991, 23).

4 KUVITETUT KIRJEET

Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni toiminnallisesta osiosta eli Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkouluun tekemistäni kuvituksista. Kerron mistä koko projekti sai alkunsa, sen aikataulusta ja työn etenemisestä. Kerron myös kuvien aiheista ja miten kuvat tehtiin.

4.1 Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkoulu

Alkuidea kirjepyhäkouluun lähti Kokkolan rovastikunnan kirjepyhäkoulusta. Sievin seurakunta oli asiaa pohtinut jo syksyllä 2010 mutta varsinainen suunnittelu aloitettiin keväällä 2011, jolloin asia tuotiin Kasvatustoimikunnan kokoukseen. Kokouksessa asiaa esitti Leena Taka-Eilola, nuorisotyönohjaaja Alavieskan seurakunnasta. Mukaan lähtivät Alavieska, Sievi ja Haapajärvi ja toiminta suunniteltiin aloitettavaksi syksyllä 2012. Nähtäväksi jäi kuinka moni seurakunta kiinnostuu kirjepyhäkoulutoiminnasta sen jälkeen, kun materiaalit ovat valmiina. Materiaalinvastuut olivat seuraavat: tarinat lapsille valmisti Leena Taka-Eilola ja nuorisotyönohjaaja Satu Heinonen Sievin seurakunnasta. Kirjeistä vanhemmille vastasi Kaija Tirola, lapsi- ja perhetyön pastori Haapajärven seurakunnasta.

Jokainen seurakunta sai määritellä itse sen minkä ikäisille kirjepyhäkoulu suunnataan. Pääperiaatteena oli suunnata ne kuitenkin kouluikäisille, koska lukutaitoa edellytetään tehtävissä ja tarinoissa (tai ainakin vanhemman avustuksella). Satu kertoi, että esimerkiksi Sievissä kirjeet on tarkoitus suunnata nelosluokkalaisille, jotka saapuvat aina keväisin 10-synttäreille eli toimivat yhteydenpitona jo ennen 10-synttäreitä. Tarinoiden päähenkilö Markus, tuttavallisemmin Make, on iältään 11-vuotias. Hän toimisi lapsille ihailtavana isompana poikana ja osalle taas vertaisikäisenä, jolloin se palvelee kaikkia alakoululaisia. Kirjepyhäkoulun tarkoitus on tukea perinteistä pyhäkoulua mutta ei korvata sitä. Se antaa mahdollisuuden pyhäkouluun ikäryhmille, joita näkee vähemmän varsinaisessa pyhäkoulussa. Se saattaa innostaa koululaisia osallistumaan myös perinteiseen pyhäkouluun. Tavoitteena on myös antaa lapsille kristillistä opetusta mukavalla tavalla, joka ei ole tarkasti sidottuna mihinkään aikaan tai paikkaan, vaan kirjeeseen voi perehtyä

kotona itselle sopivaan aikaan. Kirjepyhäkoulu tukee ja antaa vanhemmille väli-
neitä kristilliseen kasvatukseen. Kirjeissä on osuus lapsille itselleen sekä vanhem-
mille omansa. Ihanne olisi, jos lapset perehtyisivät vanhempien kanssa yhdessä
kirjeisiin ja niiden tarinoihin. (Heinonen 2012.)

4.2 Miten päädyin tähän mukaan?

Kaikki alkoi siitä, kun luokkatoverini Mikko Matkoski teki työharjoitteluaan Sie-
vin seurakunnassa syksyllä 2011. Eräänä lokakuuisena päivänä hän soitti minulle
erästä Kalajoen rovastikunnan kokouksesta kertoakseen, että suunnitteilla oli
kirjepyhäkoulu ja kirjeiden oheen tarvittaisiin kuvitus. Mikko oli suositellut tehtä-
vään minua ja tästä kirposi oiva aihe opinnäytetyöhön. Saisin toteuttaa itseäni ra-
kastamallani tavalla eli piirtämällä ja vielä jotain sellaista, joka tulisi tarpeeseen.
Suostuin ja jäin odottamaan Sievin seurakunnan nuorisotyönohjaajan Satu Heino-
sen yhteydenottoa sähköpostitse. Myöhemmin tuli viesti, jossa sovimme tapaami-
sen, johon ottaisi osaa Satu, Leena Taka-Eilola ja minä.

Marraskuun ensimmäisenä päivänä 2011 me kolme tapasimme Raudaskylän kris-
tillisellä opistolla. Esittelin heille piirustuksiani ja onnekseni he olivat vaikuttuneita.
Juttelimme aikatauluista sekä kuvien aiheista, teknisestä toteutuksesta, aikatau-
luista sekä Kalajoen rovastikunnan osuudesta opinnäytetyöni hankkeistajana. Satu
lupautui työelämäohjaajakseni kuvitusprojektissa. Sopimusten allekirjoitukset
hoidimme hieman jälkikäteen postitse. Viimein sopimus oli allekirjoitettu kaikkien
osapuolten osalta ja merkitty päivätyksi 8.12.2011. Tapaamisen ja sopimusten alle-
kirjoitusten välisenä aikana, Leena lähetti minulle sähköpostitse kirjepyhäkoulun
aiheet, joista minun tuli kuvat piirtää ja joihin tehtävien tuli liittyä. Aiheet perus-
tuivat eri Raamatun kertomuksiin kahta fiktiivistä tarinaa lukuun ottamatta (tosin
nämä tarinat kuitenkin pohjautuivat raamatunkertomuksiin). Aiheet olivat am-
mennettu suureksi osaksi Uuden testamentin evankeliumeista sekä kohdista, jotka
käsittelivät tavalla tai toisella Jeesuksen elämää tai häneen liittyviä tapahtumia.
Aiheista vain kolme; *Nooa*, *Paratiisin käärme* ja *Samuel* sijoittuvat Vanhaan testa-
menttiin. Tosin aiheissa ei oltu mainittu tarkkoja raamatunkohtia ja selvittelin niitä
pitkin matkaa opinnäytetyötä tehdessäni. Esimerkiksi jos aiheena oli jokin Jeesuk-

seen liittyvä tapahtuma, joka mainitaan useammassa kuin yhdessä evankeliumissa, oli tärkeää tietää minkä mukaan kuva tehdään.

4.3 Kehittämistehtävät

Tehtäväni muotoutui seuraavaksi: minun tuli saada aikaan laadukkaita, kirjeiden aiheita vastaavia, huumoripitoisia kuvituksia, joihin sisältyisi myös tehtäviä ja ai-vopähkinöitä. Kirjeitä oli määrä tulla 27, joten täten tehtäväni oli piirtää 27 kuvaa A4-kokoisina, väritettyinä. Sen lisäksi minun tuli tehdä kirjeiden johdanto-osuuksiin liitettäviä pikkukuvia, joissa jokaisessa esiintyisi kuvituksissa seikkaileva päähahmopoika Make. Kuviin tuli sisällyttää myös tehtäviä, joiden piti liittyä kuviin sekä kirjeiden aiheiden mukaisiin raamatunteksteihin. Niitä piti olla tarpeeksi erilaisia ja niiden täytyi soveltua eri-ikäisille lapsille. Ehkä yksi tärkeimmistä asioista oli, että kuvien tuli olla hauskoja ja huumoripitoisia. Sellaisia, joita lapset tykkäävät katsella. Aikaa minulle oli varattu runsaasti kuvien työstöön. Deadline oli periaatteessa syksy 2012. Tosiasiassa tähänkin mennessä olisi tarvinnut olla valmiina vasta alkupään kuvat, sillä kirje tekstiosuukseensa ja kuvineen oli määrä lähettää kerran kuukaudessa 27 kuukauden ajan. Päätin kuitenkin saada kaikki kuvat tehtyä huhtikuuhun 2012 mennessä, jotta voisin keskittyä paremmin opin- näytetyön kirjalliseen osuuteen ja muuhun koulunkäyntiin. Aliarvioin kuitenkin urakan suuruuden ja yliarvioin omat voimavarani. Viimeinen kuva valmistui vasta 18. lokakuuta 2012.

4.4 Näin syntyi kirjepyhäkoulukuvat

Tässä luvussa käsittelen miten kirjepyhäkoulukuvat syntyivät käytännössä. Ker- ron käyttämästäni työvälineistöstä, taustatiedon hankinnasta, piirtämisen- ja sähköisen muokkauksen vaiheista sekä työn valmistumisesta.

4.4.1 Työvälineet ja taustatiedon hankinta

Aloitin tämän valtavan urakan marraskuussa 2011 ostamalla työstöön tarvittavat välineet Kalajoen rovastikunnan laskuun. Ostin Ylivieskan Kärkkäiseltä pyyhkekumeja, lyijykyniä, ison paketin puuvärejä, A4-kokoinen paperilehtiön, eri paksuisia, mustia tusseja, tavallisen, pahvisen kansion luonnosten ja muovitaskukansion aikaansaatuja kuvien säilyttämistä varten. Luonnollisesti jouduin kartuttamaan työvälineistöäni urakan edetessä niiden kuluessa käyttökelvottomiksi tai loppuessa kokonaan. Toinen asia, joka tuli ottaa huomioon kuvaa tehdessä, oli aihe, josta sen tulisi kertoa. Minun tuli tutkia Raamatun kertomuksen taustoja, kuten missä paikassa kuvailtu tapahtuma tapahtui, mihin aikaan vuorokaudesta, keitä henkilöitä mukana oli ja niin edelleen. Jos kyseinen raamatunkohta ei kuvaillut näitä asioita, ehkä sitä edeltävä teksti kuvasi. Tein myös pintapuolista tutkimusta Raamatun ajan elämästä, etteivät kuvissa esiintyvät asiat olisi täysin tuulesta temmattuja. Tärkeitä asioita olivat esimerkiksi luonto, miljö ja arkipäivän esineet. Suurimmaksi haasteeksi kuitenkin ilmeni ihmisten vaatteet ja asusteet. Tietoa ja mallia hain kirjoista ja luotettavilta Internet-sivuilta. Nämä tutkimukset saattoivat myös antaa ideoita tehtäviin, joiden suunnittelu osoittautui lopulta varsin haastavaksi. Tässä vaiheessa minulla oli jo mielessäni visio kuvasta, joka tarkoitti luonnollisesti luonnoksiin siirtymistä.

4.4.2 Luonnokset

Piirsin luonnokset (KUVA 1) lyijykynällä paperille. Aikomukseni oli käyttää kirjepyhäkoulukuvia varten ostamaani paperia mutta hyvin usein huomasin helpommaksi oman tulostuspaperini käytön. Säilyipä parempilaatuinen sitten varsinaisiin kirjepyhäkoulukuviin, sillä luonnosten ei tarvinnut olla mitään kummoisia kunhan niistä sai selvän. Kun luonnos oli valmis, skannasin sen tietokoneelle, ehkä käsittelin hiukan Photoshop-kuvankäsittelyohjelmassa, mikäli kuva tarvitsi selvennystä ja lähetin Satulle hyväksyttäväksi. Kun Satu oli hyväksynyt kuvan, alkoi viimeistään tässä vaiheessa tehtävien mietintä. Minulla oli aluksi kunnianhimoinen suunnitelma tehdä vielä toinenkin, tarkempi luonnos aiheesta tehtävien kanssa. Jälkikäteen ajateltuna se olisi ollut silkkaa ajanhukkaa. En tehnyt kuvailemaani tarkempaa luonnosta kertaakaan.

Kuva 1. Luonnos Paavalin haaksirikosta.

4.4.3 Tehtävät

Tehtävien keksiminen oli urakan yksi uuvuttavimmista vaiheista. Niiden piti täyttää vaatimukset kuten soveltuminen kaiken ikäisille ja liittyminen kirjeen raamatunkohdan tekstiin. Tehtäviä tuli olla myös useampi per kuva. Tehtävien lukumäärä vakiintui lopulta noin kolmeen - neljään. Joissakin saattoi olla jopa viisi tehtävää. Luonnosten tapaan tehtävät tuli myös hyväksyttää Satulla. Opinnäytetyöni loppuvaiheessa havaitsin monesti kierrättäväni hyväksi havaittuja tehtäviä mutta muokattuna tekstin ja kuvan aiheisiin sopiviksi. Huomasin myös, että tehtävät helpottuivat roimasti opinnäytetyön loppua kohden verrattuna. Kun testautin alkupään tehtäviä aikuisilla, oli heilläkin vaikeuksia saada ratkaistua niitä. Tämän tähden jouduin muokkaamaan ainakin paria kuvaa tai tehtävänantoa. Seuraavassa luettelo tehtävistä ja aiheista raamatunkohtineen sekä muutamia kuvia löytyy liitteistä (LIITE 1). Seuraavassa kuvassa (KUVA 2) esimerkki Paavalin haaksirikosta.

HAAKSIRIKKO (Apt. 27: 27-44)

- Paavali on litimärkä, kiivastunut ja kadottanut laukkunsa! Löydätkö sen?
- Mitä tynnyri mahtoi sisältää? Mille sen edessä olevat jalanjäljet kuuluvat?
- Kuvan vasemmassa laidassa seisoo roomalainen hienossa varustuksessa. Mikä on miehen nimi?

Kuva 2. Paavalin haaksirikko.

4.4.4 Piirrosvaihe

Varsinaisen kuvan raapustin ensin lyijykynällä A4-kokoiselle paperille. Varsinkin opinnäytetyön loppuvaiheessa piirsin ikkunaa vasten ääri viivat kuvalle suoraan luonnoksesta. Tämä sommittelun tähden, joka tuntui onnistuneen luonnoksissa aina paremmin kuin silmämääräisesti luonnoksesta kopioidussa varsinaisessa kuvassa. Lyijykynän viivat vahvistin mustalla tussilla, jonka jälkeen poistin näkyville jääneet pyyhekumilla. Opinnäytetyön alussa minulla oli tapana skannata tietokoneelle tussatut, mustavalkoiset versiot, mikäli alkuperäisille kuville olisi sattunut jotain. Tämä toimintamalli jäi kuitenkin pois huomattuani sen vievän liikaa aikaa.

Seuraavaksi oli vuorossa yksi haastavimmista osuuksista kuvanteossa eli väritys. Väritykseen käytin puuvärejä, jotka tarkkuutensa tähden soveltuivat tehtävään mitä parhaiten. Ennen varsinaisen kuvan väristystä otin siitä paperikopion tulostimellani. Tähän kopioon pystyin luonnostelevaan värityksen vailla vaaraa, että olisin pilannut varsinaisen kuvan. Varsinaisen kuvan olisi voinut pilata helposti väärällä värityksellä, sillä puuväri on hankala pyyhkiä pois. Helpoimpia väritettäviä olivat kuvat, jotka sisälsivät voimakkaan valonlähteen, esimerkiksi öljylampun, enkelinhehkua tai nuotion. Näiden vaikutuksesta syntyi myös teräviä, vahvoja varjoja. Valon käyttäytymisen tähden kuvat olivat helppoja tehdä ja niistä tuli yleensä tyylikkäitä ja luonnollisen näköisiä. Väritystä ei tarvinnut siis kovin paljoa miettiä. Riitti kun tiesi, miten voimakas ja minkä väristä kuvassa esitetty valo on.

Hankaluuksia tuottivat kuvat, joissa selkeän valonlähteen sijaan oli suuri ihmisjoukko. Varsinkin henkilöhahmojen vaatetus tuotti hankaluuksia. Raamatun ajan ja kulttuurin ihmisten, varsinkaan rahvaan, vaatetus ei ollut erityisen värikästä. Koska kuvien kohdeyleisönä olivat lapset, piti väriä kuitenkin olla. Tämä loi ristiriitaisia tuntemuksia: halusin pitäytyä autenttisuudessa edes jonkin verran mutta silti saada kuvista värikkäitä. Pelkäsin myös, että kuvat tulisivat tylsiksi ilman reilua väritystä. Tämä ristiriita toteutui kuvasta riippuen milloin mitenkään voimakkaana tai heikkona. Tämän kaiken lisäksi kuvien tuli myös olla tasapainossa väreiltään, sillä yletön värien sekasotku esittävässä kuvassa tekee sille vain hallaa. Kun olin saanut tehtyä nopean luonnosvärityksen, väritin varsinaisen viivapiirroksen, tosin hitaammin ja tarkemmin. Luonnoksessa ei haitannut, vaikka väritti viivojenkin ylitse.

4.4.5 Sähköinen muokkaus

Tämän kaiken jälkeen skannasin kuvat tietokoneelle, jossa tein tarvittavat muokkaukset Photoshopissa apunani korvaamaton työväline, piirtopöytä. Alkujaan tein korjaukset paperisiin alkuperäiskuviin, kunnes katsoin helpommaksi ja nopeammaksi korjata ainoastaan sähköiset versiot. Skannasin kuvia useaan otteeseen mutta ne kuvat, joista sittemmin muokkasin lopulliset versiot, skannasin todella suurella tarkkuudella. Mikäli tarvetta ilmaantui, oli suuremmasta helppo pienentää.

Näissä kuvissa koko ja paino oli kuitenkin niin suuri, että niitä olisi ollut mahdoton lähettää esimerkiksi sähköpostilla.

Käsittelyssä parantelin kuvien värimaailmaa paremmaksi ja värikylläisemmäksi. Tarvittaessa korjailin ja siistin kuvaa esimerkiksi poistamalla skannauksen jäljiltä näkyviin jääneen paperin reunan. Joskus kuvat vaativat isompiakin korjauksia. Näitä muokkauksia vaativat muun muassa liian vaikeiksi osoittautuneet tehtävät, joita tuli helpottaa. Lopuksi muunsin jättitarkkuuksiset ja raskaat kuvat huomattavasti pienemmiksi ja keveimmiksi lopullisiksi versioiksi, jotka (toisin kuin edeltäjänsä) liikkuvat vaivatta kyberavaruudessa. Minun ei kuitenkaan enää tarvinnut lähettellä kuvia sähköpostilla. Viimeinen kuva valmistui 18.10.2012 miltei vuoden raadannan jälkeen. Poltin kuvat CD-levyille. Sain Satulta 6.11. osoitteet, joihin kuva-CD:t tuli postittaa. Kohteita oli 11 mutta poltettuja levyjä 14, joista yksi jäi itselleni. Postitin levyt 8.11.2012. Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus oli viimein valmis. Seuraavassa lista seurakunnista, joihin levyt lähetin:

- Alavieskan seurakunta
- Haapajärven seurakunta
- Haapaveden seurakunta
- Kalajoen seurakunta (mukana myös Himangan seurakunnan kappale)
- Kärsämäen seurakunta
- Nivalan seurakunta
- Oulaisten seurakunta
- Pyhäjoen seurakunta (mukana myös rovastikunnan kappale)
- Reisjärven seurakunta
- Sievin seurakunta
- Ylivieskan seurakunta

4.4.6 Make-kuvat

Opinnäytetyöni loppupuolella ja kirjepyhäkoulun alkamisen lähestyessä olin jo saanut valmiiksi alkupään isot kuvat, mutta unohtanut tyystin kirjeiden johdanto-osioihin tulevat pienet Make-kuvat. Nämä muistaessani aloitin hetimiten työstämään alkupään kirjeisiin sopivia Makeja. Näitä kuvia tuli neljä kappaletta. Ajan

säästämiseksi tein ja lähetin Satulle luonnosten sijasta varsinaisiksi tarkoitettut mutta ainoastaan tussatut, värittömät Make-kuvat näyttille. Onnekseni Satu piti niistä kovasti. Sain myös kuulla, ettei minun tarvitsisi tehdä jokaiseen 27:n kirjeeseen omaa Pikku Makeaan vaan tekisin vain muutaman, joita voisi sitten kierrättää useassa kirjeessä. Suunnittelin ja toteutin yhdeksän värillistä ja kierrätyskelpoista Make-kuvaa (KUVA 3).

Kuva 3. Esimerkkejä Make-kuvista.

4.4.7 Kuvien taiteellinen tyyli ja huumori

Kirjepyhäkoulukuvieni taiteellinen tyyli edustaa itselleni ominaista sarjakuvamaisen karrikoitua piirustustapaa. Vaikka 2000-luvulla japanilainen manga-sarjakuvakulttuuri on tyylillään vallannut alaa ollen monen piirtäjän kuin lukijanakin suosiossa, olen tietoisesti pitäytynyt huomattavasti länsimaalaisemmassa tyylissä. Minusta piirtäjän on tärkeintä luoda oma tyyli eikä lähteä matkimaan systemaattisesti jotain toista. Vaikutteita saa ottaa muttei kopioida suoraan. Kuten alunperinkin oli tarkoitus, pyrin tekemään kuvista humoristisia ja hauskoja. Toki tälle antoi rajoituksensa kuvien aiheet. Kovin vakavahenkiseen kuvaan huumorin lisääminen olisi ollut ennemmin riennausta kuin onnistunut teko. Tämän tähden pyrin tekemään niistä kuvista, joihin huumori ei sopinut, tunteisiin vetoavia sekä ajatuksia herättäviä hahmojen ilmeiden ja eleiden avulla. Ajatuksia saattaa herättää myös ottamani taiteelliset vapaudet sellaisen aiheen kuin *enkelit* kanssa. Olen lopen kyllästynyt taiteessa esitettyyn enkelikuvaan vaaleahiuksisesta, valkokaa-puisesta naisesta siivet selässään. Toki omien kuvienikaan enkelit eivät vastaa todellista näkemystäni heistä mutta tuovat ainakin vaihtelua. Mieltymyksestäni tie-
teistarinoihin päätin tehdä enkeleistä hiukan konemaisen mutta silti elävän näköisiä, sukupuolettomia olentoja. Ne ovat kuitenkin sympaattisia ja uskon ainakin lasten pitävän niistä. Huomasin myös, että moneen kuvaan tulin piirtäneeksi pääasiassa mieshahmoja – etenkin vanhoja, parrakkaita miehiä - enemmän kuin naisia. Toisaalta se on loogista, koska Raamatun ajan patriarkalisessa kulttuurissa naiset viettivät suuren osan ajastaan kotona, kun taas miehet sen ulkopuolella (Personen & Valkama 2010). Naiskato kuvissani ei ollut kuitenkaan näin pitkälle pohdittu piirre.

5 KUVITUSTEN ARVIOINTI

Tässä luvussa käsittelen kirjepyhäkoulukuvien arviointia. Kerron arvioinnin toteutustavasta apukysymysten avulla sekä kuvien saamasta palautteesta, johon kuului paljon hyvää mutta myös kritiikkiä. Sain palautetta koko opinnäytetyöni tekemisen ajan luonnollisesti työelämäohjaajaltani Satu Heinoselta sekä hänen lisäksi kirjepyhäkouluprojektin ulkopuolisilta henkilöiltä, joille olin kuviani esitellyt. Palaute oli ilokseni positiivista. Kuvistani pidettiin jo opinnäytetyöni alkuvaiheessa niin paljon, että alkuperäisten ohelle toivottiin myös versioita ilman tehtävätekstejä. Tein kuvat, mutta vasta myöhemmin tajusin niiden olevan opinnäytetyöni ulkopuolinen projekti, koska opinnäytetyösopimuksessa ei ollut niistä mainintaa. Näin ollen kirjepyhäkouluun kuulumattomina ne olisivat olleet maksullisia rovastikunnalle. Satun antama palaute koski kuvien tekovaiheessa lähinnä joitakin tehtäviä ja niiden toimivuutta. Jotkin tehtävistä saattoivat olla liian vaikeita jopa aikuisillekin tai jotenkin muuten lapsille tai kuvan aiheeseen soveltumattomia. Kuvien visuaalisesta toteutuksesta sain kuitenkin kehuja.

Positiivinen linja jatkui myös virallisen palautteen muodossa kuvien valmistuttua. Toteutin opinnäytetyöni arvioinnin haastatteluna sähköpostitse. Marraskuun puolenvälin tienoilla laitoin pyynnön vapaamuotoisesta arvioinnista apukysymysten kera kymmenelle henkilölle, jotka olivat saaneet kuva-CD:n. Toivoin saavani vastaukset 10.12.2012 mennessä ja niitä tuli lopulta kaikkiaan seitsemän kappaletta kymmenestä. Sisälsin viestiini apukysymyksiä, joissa ilmaisoin erityisesti ne asiat, joista halusin palautetta. Ne toimivat myös helpotukseksi muilta osin vapaamuotoisen arvioinnin kirjoittajille. Apukysymykset olivat seuraavat:

- Tehtävien toimivuus
- Tehtävien soveltuvuus eri ikäisille (tehtävien vaikeustaso jne.)
- Tehtävänantojen ymmärrettävyys
- Piirrosjälki
- Väritys
- Taiteellinen tyyli
- Huumori
- Vastasivatko kirjepyhäkoulukuvat kokonaisuutena odotuksiasi

Kuvien tehtäviä luonnehdittiin palautteen perusteella kautta linjan selkeiksi, ymmärrettäviksi ja sopivan haasteellisiksi. Haasteellisuudesta pidettiin siksi, että tarpeen vaatiessa lapset voivat pyytää apua esimerkiksi vanhemmiltaan tai vanhemmilta sisaruksiltaan, mistä seuraa yhteistä aikaa lapsen kanssa. Tehtävien keuhuttiin käsittelevän sellaisia yksityiskohtia, joita kirjeiden kohdeyleisö miettii. Suurimmassa osassa palautteesta tehtävien sanottiin soveltuvan kohderyhmälleen ja niiden erilaisuutta ja monimuotoisuutta kiiteltiin. Kuitenkin eräässä arviossa piirustus- ja kirjoitustehtävät saivat kritiikkiä siitä, että kirjoitustila on liian pieni lasten suurelle käsialalle sekä että lapset eivät mielellään piirrä painetun kuvan päälle (jota jotkut tehtävistä vaativat) vaan tyhjälle paperille. Arviossa todettiin, että toimivuuden voisi nähdä vain käytännössä kokeilemalla. Pienenä puutteena nähtiin myös, ettei kuvissa ollut viitettä Raamatun tekstin kohtaan.

Kuvien visuaalisesta puolesta pidettiin paljon. Piirrosjälkeä luonnehdittiin palautteessa kauniiksi, selkeäksi, tarkaksi ja yksityiskohtaiseksi. Väritystä keuhuttiin oivalliseksi, iloiseksi, voimakkaaksi sekä tunnelmaan sopivaksi. Yksi arvioista kuvaili punaisen värin korostumista kuvissa miltei häiritseväksi mutta silti sopivaksi. Kuvien taiteellinen tyyli kuvattiin johdonmukaiseksi ja puhuttelevaksi sekä niiden huumori hersyväksi ja ilahduttavaksi. Taiteellinen tyyli sai kuitenkin kritiikkiä kahdessa arviossa eritoten erilaisen ja erikoisen enkelitulkinnan vuoksi. Sen kerrottiin muistuttavan avaruusolentoa, vaikka tällaista pitäisi palautteen mukaan välttää. Minua pyydettiin pyrkimään kauneuteen ja realismuuteen. Toinen arvio kritisoi enkelin pään kuvioita, jotka tulkittiin viittaavaan idästä tuleviin lastenohjelmiin, joissa ei ole mitään kristillistä. Selitettyäni kuvioiden olevan merkityksettömiä ja vain visuaalinen tehoste, ymmärrys erilaista enkeliä (KUVA 4) kohtaan kasvoi.

MARIA, ODOTUS

- TÄYDENNÄ MARIAN VASTAUS ENKELILLE:
"MINÄ OLEN HERRAN _____,
TAPAHTUKOON MINULLE NIIN, _____"
- MUISTATKO ENKELIN NIMEN?
KIRJOITA SE HÄNEN SIIPEENSÄ!
- ELÄIMET OVAT HUOMANNEET ENKELIN LOISTEEN JA KÖMPINEET
ULOS KOLLOISTAAN! LÖYDÄTKÖ
KAIKKI 10 ELÄINTÄ?
- MISTÄ TIETÄÄ ETTÄ MARIA
ON KIHLOISSA? KUKA
HÄNEN KIHLATUNSA ON?

Kuva 4. Esimerkki enkelistä.

Tiedustelin vielä erikseen Satu Heinoselta arvionpyyntöviestissäni hänen mielipidettään välillämme vallinneesta yhteistyöstä, koska hän oli työelämäohjaajani. Satun mielestä kanssani oli helppo työskennellä. Hän arvosti, että olin jo projektin alusta asti ymmärtänyt, mitä kuvilta haettiin. Jos korjausehdotuksia tuli, korjasin epäkohdat heti. Sain kiitosta myös siitä, että toin joka aiheen jo suunnitteluvaiheessa esille ja kommentoitavaksi. Ainoa moite, jonka hän nosti esille yhteistyöaiheen tiimoilta, koski häntä itseään. Välillä nimittäin vastaukset sähköpostitse lähettämiini kysymyksiin viivähtivät. Mielestäni nämä viivähdykset olivat kuitenkin täysin ymmärrettäviä, koska tiesin miten kiireinen tahti hänellä töissä aika ajoin oli. Kaiken saamani palautteen perusteella kuvat vastasivat odotuksia ja jopa ylittivät ne saaden ilokseni loistavan vastaanoton. Kuville asetetut tavoitteet täyttyivät. Kuvien menestyksestä kertoo myös, että Kalajoen rovastikunta halusi ostaa käyttöoikeudet kirjeiden johdanto-osuuksien Make-kuviin ja että pääsin haastateltavaksi kirjepyhäkouluaiheen tiimoilta Kalajokilaakso-lehteen.

6 POHDINTA

Tässä luvussa esitän pohdintojani opinnäytetyöstäni sille asetettujen tavoitteiden pohjalta. Kerron ajatuksiani ja havaintojani työni eri toteutusvaiheista sekä mitä opin tämän vuoden verran kestäneen uurastuksen kautta.

6.1 Omat ajatukset

Opinnäytetyössäni minun tuli tehdä kuvitukset Kalajoen rovastikunnan kirjepyhäkoulun kirjeiden oheen. Kuvia tuli olla 27 kappaletta ja perustua kirjeiden sisältöä vastaaviin raamatunkohtiin ja sisältää alakouluikäisille suunnattuja, aiheeseen sopivia tehtäviä. Kuvien tuli olla laadukkaita, A4-kokoisia, värillisiä, humoristia ja täynnä yksityiskohtia. Isojen kuvien lisäksi minun tuli piirtää kirjeiden johdantosuuksiin liitettäviä pikkukuvia, joissa jokaisessa esiintyisi kuvituksissa seikkaileva päähahmopoika Make. Alkupään kuvien viimeinen deadline oli syksy 2012. Asetin itselleni koko urakan deadlineksi huhtikuun 2012.

Kahdenkymmenenseitsemän ison ja yhdeksän pienen kuvan piirtäminen on teoriassa helppo, mutta käytännössä valtava projekti. Vaikka kuvien tuli olla laadukkaita, en tietoisesti ajatellut sitä työskennellessäni. Laadukkuuden takasin tekemällä parhaani mahdollisuuksien mukaan ja se sai riittävästi, mikäli korjattavaa ei osoitettu. Kun aloin piirtämään kuvaa, oli aina henkisesti raskasta päästä alkuun. Tämä johtui epäonnistumisen pelosta. Alkuun pääsemisen jälkeen piirtäminen kuitenkin helpottui. En löytänyt ongelmaan mitään parannuskeinoa, sillä se on osa minua ja pätee kaikkeen piirtämääni. Opin kuitenkin, että hyvin suunniteltu kuva oli puoliksi tehty. Tämä pätee kokonaisvaltaisesti opinnäytetyöhöni. Opin myös, että piirtäessä on terveellistä pitää taukoja ja antaa itselleen luvan levätä. Eniten fyysistä rasitusta tuotti värittäminen. A4-kokoisen paperin kauttaaltaan värittäminen pienipäisillä puuväreillä kipeytti useasti käden. Kynät myös kuluivat nopeasti ja liian lyhyillä kynillä työskentely oli todella vaikeaa. Piirtäessä isompaa projektia olisi hyvä, jos nopeasti kuluvia värejä voisi ostaa erikseen isojen pakkausten sijaan. Minun käyttämiäni värikyniä myytiin vain kahdenlaisissa pakkauksissa, joten yhden tarpeellisen värikynän kuluttua loppuun piti ostaa kokonaan

uusi värikynäpakkaus. Jatkossa valitsen paremmin työvälineet. Opin myös, että on tärkeää palkita itsensä hyvän työn päätteeksi ja antaa ajatusten levähtää jossain aivan muussa kuin opinnäytetyössä.

Huumorin ja tunteisiin vetoavuuden onnistuin sisältämään kuviin mielestäni hyvin ja tasapainotetusti. Olen iloinen, että sain liitettyä kilttiä huumoria aiheisiin, joissa sitä ei yleensä esiinny. Huumoria ja uskonasioita yhdistellessä pitää kuitenkin olla varovainen ja tietää, mikä on soveliasta ja mikä ei. Koin hämmennystä ja tilapäistä epäonnistumisen tunnetta lukiessani palautetta enkelikuvista. Toisessa niistä enkelien erilainen ulkomuoto ajateltiin huumoriksi, vaikkei se ollut tarkoitukseni. Pidän kuitenkin ylpeästi kiinni näkemyksestäni tuoda vanhan ja kulu-
neen enkelikuvan tilalle jotain uudenlaista tulkintaa. Minusta tuorempi näkemys kuitenkin sopi kirjepyhäkoulukuvien henkeen tai taidetyyliin. Tehtävien suunnittelussa onnistuin mielestäni hyvin, joskin toistoa ja kierrättämistä alkoi loppupään kuvissa ilmaantua. Ainakin niiden suunnittelu opetti pohtimaan ja miettimään tehtäviä lasten näkökulmasta. Tosin olisin voinut testauttaa tehtäviä lapsilla, mutta ajattelin tämän olevan vain aikaa vievää ja jätin tehtävien arvioinnin Satu Heinosenelle.

Deadlinesta luistaminen oli mielestäni ainoa, joskaan ei vakava, epäonnistuminen tavoitteiden pitämisessä. Kuvat tulivat valmiiksi vasta marraskuussa 2012 huhtikuun sijaan mutta käytännössä siitä ei ollut haittaa, koska alkupään valmiit kuvat oli jo lähetetty aiemmin. Miksi aikataulu sitten luisti niin pahasti? Huomasin selvästi yliarvioineeni itseni ottaessani työn ja haasteen vastaan. Opinnäytetyöni alussa en osannut missään määrin etukäteen ajatella kaikkea sitä työmäärää mitä se lopulta piti sisällään. Viivästys johtui monista asioista, kuten opinnäytetyön ohella tehtävistä muista koulutöistä, perhekohtaisista syistä sekä omasta terveydestä ja jaksamisesta. Täytyi myös olla omaa aikaa uurastuksen keskellä. Vuoden mittaiseen työstöaikaan mahtui myös eri juhlapyyhiä ja niiden mukana liikkumista paikasta toiseen, jotka viivästyttivät piirtämistä omalla tavallaan. Aina viivästykset eivät olleet edes itsestäni kiinni. Esimerkiksi hyväksyntää tai arviota tehtäviin Satulta pyytäessäni saattoi vastauksiin kulua pitkäkin aika. Deadlineja miettiessäni olen oppinut, ettei itselle saa asettaa liian tiukkoja aikarajoja etenkin opinnäytetyöni kaltaisissa suurissa urakoissa. Vaikka itse itselleni asettama huhtikuun tarkaraja venähtikin huomattavasti pidemmälle kuin oli tarkoitus, en näe sitä loppu-

peleissä pahana asiana. Parempi näin kuin että olisin raatanut itseni täysin uuvuksiin liian lyhyen ajan tähden.

6.2 Loppusanat

Opinnäytetyöni opetti minulle arvokkaita asioita antaen paljon henkistä pääomaa. Esimerkiksi pyhäkoulu oli minulle varsin tuntematon toimintamuoto ennen opinnäytetyötäni. Opinnäytetyöni kautta opin myös käytännön taitoja, sain uutta tietoa ja pääsin tutustumaan moniin uusiin ihmisiin. Pääsin tuntemaan myös onnistumisen tunteita, koska kuvistani pidettiin jopa niinkin paljon, että Kalajoen rovastikunta osti käyttöoikeuden Make-kuviin. Myös itse piirtämisprosessi oli antoisa ja parasta siinä (kuten piirtämisessä ylipäätään) oli konkreettisen lopputuloksen eli kirjepyhäkoulukuvan näkeminen. Opinnäytetyöni opetti myös sen, että elämän tarjotessa tilaisuutta ammentaa omista erityistaidoistaan ja käyttää niitä hyvään, kannattaa siihen tarttua epäröimättä.

7 LÄHTEET

Ahtiainen, A. 2011. Maja. Pyhäkouluohjaajan peruskurssi. Helsinki: Lasten Keskus.

Alopaeus-Karhunen, P-L. 1990. Kuva havaintovälineenä. Teoksessa P-L. Wennermark (toim.) Pyhäkoulutyön käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus, 54-59.

Forsman, A-C. & Piironen, L. 2008. Kuvien kirja. Kuvataideopetuksen käsikirja perusopetukseen. 2. painos. Helsinki: Tammi.

Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. 2012. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Kirkon tutkimuskeskus. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2FDF84>. Luettu 16.1.2013.

Hakkola, K., Laitinen, S. & Ovaska-Airasmaa, M. 1991. Lasten taidekasvatus. Helsinki: Kirjayhtymä.

Heinonen, S. 2012. Sievin seurakunnan nuorisotyönohjaajan sähköpostihaastattelu 4.9.2012.

Kaikille tilaa riittää. Päivähoidon uskontokasvatus. 2002. Helsinki: Lasten Keskus.

Luukkonen, L. 1990. Leikki ja muu luova toiminta pyhäkoulussa. Teoksessa P-L. Wennermark (toim.) Pyhäkoulutyön käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus, 60-67.

Pesonen, A. & Valkama, K. 2010. Arkielämä Raamatun aikaan. Juudan kylistä roomalaisiin kaupunkiin. Helsinki: Kirjapaja.

Pyhäkoulu 2013. Sakasti.Evl.fi – Kirkon palvelijoille-kotisivut. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content44C9A3>. Luettu 18.1.2013.

Pyhäkoulun opettajan käsikirja. 1983. Helsinki: Lasten Keskus.

Seurakuntien Lapsityön Keskuksen historia 2013. Seurakuntien Lapsityön Keskus Ry:n kotisivut. Saatavissa: <http://www.evl-slk.fi/jarjestomme/historia>. Luettu 18.1.2013.

Taipale, P. 1966. Pyhäkoulun opetusoppi. Helsinki: Suomen Pyhäkouluyhdistys.

Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin. 2012. Annantalon taidekeskus. Helsinki.

Wennermark, P-L. 1990. Pyhäkouluopettajien hankkiminen. Teoksessa P-L. Wennermark (toim.) Pyhäkoulutyön käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus, 6-11.

LIITE 1. Esimerkkejä Kuvista ja tehtävistä**PIENEN POJAN EVÄÄT (Joh. 6:1-15)**

- Kuka kuvan henkilöistä mahtaisi olla Andreas?
- Kuvaan on eksynyt Raamatun aikaan nähden hyvin epätavallisia eväitä! Löydätkö ne?
- Kun ihmiset näkivät minkä tunnusteon Jeesus teki, mitä he sanoivat? Täydennä puhekuplaan!

HYVÄ PAIMEN; Lampaan näkökulma (Joh. 10:1-21)

- Voi ei! Laumaan on päässyt viisi sutta lampaiden vaatteissa! Etsi ne ja aja pois!
- Kuka kuvan henkilöistä on palkkarenki?
- Paimen on kadottanut keritsimensä! Päättele, missä ne mahtaisivat olla!

IDÄN TIETÄJÄT (Matt. 2:1-12)

- Kamelin huojumisen seurauksena lahjat kulta, mirha ja suitsuke putosivat kyydistä! Etsi lahjat ja samalla virheestään nolostunut ja yön pimeyteen piiloutunut kameli.
- Markus on tuonut tietäjille nykyajasta mm. tähtien tarkkailuun tarkoitettun laitteen. Mikä se on ja missä se mahtaisi olla?
- Löydätkö yötaivaalta Otavan tähtikuvion?

JOHANNES KASTAJA (Mark. 1:1-8)

- Löydätkö ihmismassasta Jeesuksen?
- Jordan-virrassa polskuttelee 7 uimaria! Etsi heidät!
- Miksi heinäsiirkka ja mehiläinen karttelevat kauhuissaan Johannesta?
- Täydennä Jesajan ennustus Johanneksesta: _____ Herralta ____, tasoittakaa hänelle _____!"

LAUPIAS SAMARIALAINEN; auttaminen (Luuk. 10:25-37)

- Pakomatallaan huolimattomat rosvot ovat pudottaneet miespololta varastamaansa omaisuutta! Etsi ja palauta omistajalleen!
- Kuka kuvan henkilöistä on pappi?
- Mitä samarialainen valeli miehen haavoihin?

- Täytä kaupunkien nimet tyhjiin tienviittoihin!

MARIA; odotus (Luuk. 1:26-56)

- Täydennä Marian vastaus enkelille: ” Minä olen Herran _____, tapah-
tukoon minulle niin, _____ ”
- Muistatko enkelin nimen? Kirjoita se hänen siipeensä!
- Eläimet ovat huomanneet enkelin loisteen ja kömpineet ulos koloistaan!
Löydätkö kaikki 10 eläintä?
- Mistä tietää, että Maria on kihloissa? Kuka hänen kihlattunsa on?

PIETARI; kieltäminen (Luuk. 22:54-62)

- Mihin vangittu Jeesus vietiin?
  - a) Sotilaiden luo
  - b) Temppelin esipihaan
  - c) Ylipapin taloon
- Täydennä puhekuplaan palvelustytön sanat Pietarille!
- Miltä Pietarista mahtoi tuntua kuullessaan kukon kiekuvan?
- Kukolta on pudonnut 10 sulkaa! Etsi ne ja pelasta linnun itsetunto!

HELLUNTAI; Pyhän Hengen vuodattaminen (Apt. 2:1-13)

- Kertomuksessa taivaalta kuului tuulenpuuskan kaltainen kohahdus! Yritä
matkia ääntä!
- Miksi joukko ihmisiä kurkistaa ikkuna-aukosta sisälle taloon?
- Mitä hämmentyneet ihmiset kysyivät toisiltaan? Kirjoita kuvaan!

JEEBUS TYYNNYTTÄÄ MYRSKYN (Mark. 4:35-41)

- Missä Jeesus nukkui opetuslasten tullessa herättämään hänet? Merkitse
nuolella!
- Mitä Jeesus sanoi myrskylle? Täydennä puhekuplaan!
- Miksi suuri pelko valtasi opetuslapset?
- Löydätkö kuvasta kaikki 10 piilotettua kalaa?

JEEBUS 12-VUOTIAANA TEMPPELISSÄ (Luuk. 2:41-52)

- Jotkut lainopettajista ovat todella hämmentyneen näköisiä! Miksi?
- Jeesuksen takana seisova opettaja on selvästi huomannut jotain! Mitä?
- Löydä kuvasta teksti "Jeesus 12-v"
- Täydennä, mitä Jeesus vastasi vanhemmilleen: "Mitä ___ minua ___? Ettekö ____, että minun ___ olla Isäni ___?"

RUBEN-AASI ETSII TÖITÄ (fiktiivinen tarina aasista, jonka selässä Maria ratsasti Betlehemiin)

- Piirrä ilmoitukseen siinä mainitut eläimet!
- Ruben huomaa, ettei ilmoituksessa mainita aseista. Piirrä Rubenin ilmeen mukaiseksi.
- Kuka oli se mies, joka tuli kysymään Rubenia tämän isännältä? Kirjoita nimi viivalle: _____.
- Ketä Ruben oli kantanut tietämättään selässään?

JOULU JOOSEFIN NÄKÖKULMASTA (Luuk. 2:1-20)

- Miksi Maria ja Joosef yöpyivät tallissa?

- Mistä tiedät, että paimenet, sekä tietäjät ovat saapumassa talliin?
- Talli on täynnä ties mitä eläimiä! Montako löydät?
- Matki tallin eläimiä äänтелеillä!
- Löydätkö kuvasta talikon ja lapion?

SIMEON; lupaukset pidetään (Luuk. 2:25-40)

- Kuka piti lupauksensa Simeonille?
- Mitkä mahtoivat olla Simeonin ja Hannan tuntemukset Jeesus-lapsen nähtyään?
- Miten pitkä aika oli kulunut Hannan naimisiinmenosta? Laske!
- Hannan isän nimi on: _____.

10 SPITAALISTA; kiittämättömyys (Luuk. 17:11-19)

- Mihin Jeesus oli matkalla poiketessaan kylään?
- Piirrä 10. parantunut palaamaan Jeesuksen luo!
- Miksi ihmiset seuraavat tapahtumia kaukaa varovaisen näköisinä?
- Mitä ajankuvaan kuulumatonta löydät erään ihmisen yltä?
- Täydennä puhekupla!

ELISABETIN JA MARIAN KOHTAAMINEN (Luuk. 1:5-19)

- Kuka hypähti ja missä Elisabetin kuullessa Marian tervehdyksen? Kirjoita sille kohdalle BOING!
- Markus on tuonut nykyajasta vauvanhoitotarvikkeita. Mitä kaikkea löydät?
- Mykkä Sakarias keskustele kirjoitustaulun avulla. Kirjoita tai piirrä tauuluun jotain kuvan tilanteeseen sopivaa!

TUOMAS (Joh. 20:19-31)

- Osoita Jeesuksen kehosta kohdat, joiden perusteella Tuomas uskoisi Herransa olevan elossa!
- Päättele kuvasta, missä Tuomas saattoi olla Jeesuksen vierailun aikaan?
- Mikä Tuomas sanoi Jeesukselle nähtyään hänet elossa?
- Tuomasta kutsuttiin myös nimellä _____.

PIETARI (Joh.21:15-18)

- Täydennä puhekuplat Jeesuksen kysymyksellä ja Pietarin vastauksella!

- Piirrä Pietarille hänen tuntemustensa mukainen ilme kolmannen kysymyskerran jälkeen!
- Mitä Jeesus ilmaisi viimeisellä sanomisellaan Pietarille?

NOOA (1.Moos. 6:9-22)

- Arkin luo on saapunut valtava määrä eläimiä. Mitä outoa löydät viidestä eläimestä?
- Lisää arkin mitat piirrokseen Nooan käsissä.
- Jumala käski Nooa ottamaan Arkkiin ruokaa itselleen ja muille. Mitä sinä olisit ottanut arkkiin matkaevääksi?
- Piirrä kuvaan itse lisää eläimiä!

SAMUEL; Jumala kutsuu jo nuorena (1.Sam. 3:1-21)

- Täydennä puhekuplat Samuelin ja Eelin keskustelulla! Valitse haluamasi kohta!
- Kuinka monta kertaa Samuel erehtyi luulemaan Jumalan ääntä Eelin ääneksi?
- Mitä ajankuvaan kuulumatonta löydät kuvasta?
- Minkälainen mies Samuelista varttui ajan myötä?

KÄÄRME; houkutukset (1.Moos. 2:5-25)

- Miltä kuvittelet kielletyn hedelmän näyttäneen? Piirrä se puun oksaan.
- Millä verukkeella käärme houkutteli Eevan ja Aadamin syömään hedelmän?
- Miten Adam reagoi, kun Jumala nuhteli häntä hedelmän syömisestä?
- Yksi Jumalan rangaistuksista käärmeelle oli vatsallaan matelu, eli sillä saattoi ennen olla jalat! Piirrä ne käärmeelle kuvaan!

HERODES; "toinen on suosituimpi" (Matt. 2:1-18)

- Miksi Herodes pelästyi uutista Jeesuksen syntymästä?
- Kuvassa Herodes näyttää iloiselta! Paljasta hänen oikea luonteensa piirtämällä hänelle kulmakarvat siten, että ilme muuttuu kieroksi ja ilkeäksi!
- Mieti, miltä Herodes mahtoi kuulostaa? Matki häntä antamassa käskynsä tietäjille sekä raivostuneena, kun tietäjät eivät palanneetkaan.

JEEBUS SIUNAA LAPSIA; Rubenin sadepäivä

- Miksi pienen lapsen äiti toruu opetuslapsia?
- Piirrä itsesi lasten joukkoon!
- Miten Jeesus suhtautui lapsiin?
- Kuka kuvan henkilöistä mahtaa olla Ruben?

Rubenin sadepäivä-tarina (Kaikille tilaa riittää. Päivähoidon uskontokasvatus. 2002, 76-77) on fiktiivinen mutta pohjaa raamatunkohtaan Mark.10:13-16.

HALVAANTUNUT (Mark. 2:1-12)

- Piirrä kattoaukosta kurkistamaan oikea määrä halvaantuneen kantajia!
- Mistä lainopettajat moittivat Jeesusta? Miten Jeesus vastasi?
- Mitä ihmiset vastasivat nähdessään halvaantuneen kävelevän?
- Mitä sinä ajattelisit, jos joku purkaisi yläpuoleltasi katon päästäkseen luoksesi?

ENKELI (Luuk. 2:1-20)

- Täydennä puhekuplaan enkelin ensimmäiset sanat paimenille!

- Mitä ajattelisit, jos enkeli ilmestyisi luoksesi?
- Minkälaisella äänellä ajattelet enkelin puhuneen sanansa? Imitoi!

BARABBAS; pääsee kuin koira veräjstä (Luuk. 23:13-25)

- Miksi Barabbas oli vangittu ja tuomittu kuolemaan? Kirjoita syyt lautaan Barabbaksen kaulassa.
- Miltä Barabbaksesta mahtoi tuntua, kun hän sai vapauden viattoman Jeesuksen sijasta?
- Kuka kuvassa mahtaisi olla Pontius Pilatus? Miksi hän halusi vapauttaa Jeesuksen?

LÄHETYSKÄSKY (Matt. 28:16-20)

- Missä vuori, jolle opetuslapset käskettiin, sijaitsi? Kirjoita paikan nimi viivalle: _____.
- Mitä opetuslapset tekivät nähdessään Jeesuksen?
- Mitä Jeesus lupaa viimeisessä lauseessaan?

